UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

16 päivänä kesäkuuta 2011 *

Yhdistetyissä asioissa C-65/09 ja C-87/09,

joissa on kyse EY 234 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka Bundesgerichtshof (C-65/09) ja Amtsgericht Schorndorf (C-87/09) (Saksa) ovat esittäneet 14.1. ja 25.2.2009 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 16.2. ja 2.3.2009, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Gebr. Weber GmbH (C-65/09)

vastaan

Jürgen Wittmer

ja

Ingrid Putz (C-87/09)

vastaan

Medianess Electronics GmbH,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit J.-J. Kasel, A. Borg Barthet, M. Ilešič (esittelevä tuomari) ja E. Levits,

julkisasiamies: J. Mazák,
kirjaaja: hallintovirkamies B. Fülöp,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 25.2.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Gebr. Weber GmbH, edustajanaan Rechtsanwalt R. Lindner,

– Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja J. Kemper,

– Belgian hallitus, asiamiehenään T. Materne,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään J. López-Medel Bascones,

– Itävallan hallitus, asiamiehinään E. Riedl ja E. Handl-Petz,

– Puolan hallitus, asiamiehenään M. Dowgielewicz,

– Euroopan komissio, asiamiehinään W. Wils ja H. Krämer,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.5.2010 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tietyistä seikoista 25.5.1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY (EYVL L 171, s. 12; jäljempänä direktiivi) 3 artiklan 2 kohdan ja 3 kohdan kolmannen alakohdan tulkintaa.

2 Nämä pyynnöt on esitetty kahdessa asiassa, joista asiassa C-65/09, joka koskee kauppasopimuksen mukaisten lattialaattojen toimittamista ja kustannusten korvaamista, ovat asianosaisina Gebr. Weber GmbH (jäljempänä Gebr. Weber) ja Jürgen Wittmer ja joista asiassa C-87/09, joka koskee astianpesukoneen, joka ei ole kauppasopimuksen

mukainen, kauppahinnan palauttamista kyseisen laitteen luovuttamista vastaan, ovat asianosaisina Ingrid Putz ja Medianess Electronics GmbH (jäljempänä Medianess Electronics).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

3 Direktiivin johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”[EY] 153 artiklan 1 ja 3 kohdan mukaisesti yhteisön olisi myötävaikutettava korkeatasoisen kuluttajansuojan toteuttamiseen toimenpiteillä, jotka se toteuttaa [EY] 95 artiklan nojalla.”

4 Direktiivin johdanto-osan 9, 10 ja 11 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(9) myyjän olisi oltava suoraan vastuussa kuluttajalle tavaran sopimuksenmukaisuudesta; –– myyjän olisi kuitenkin voitava vaatia oikaisua kansallisen lainsäädännön mukaisesti valmistajalta, saman sopimusketjun aiemmalta tavaran myyjältä tai muulta välittäjältä, paitsi jos hän on sopinut luopuvansa tästä oikeudestaan; tämä direktiivi ei vaikuta myyjän, valmistajan, aikaisemman myyjän tai jonkin muun välittäjän välisen sopimusvapauden periaatteeseen;

siitä, keneltä ja kuinka myyjä voi vaatia korvausta, on säädettävä kansallisessa lainsäädännössä,

(10) jos tavara on virheellinen, kuluttajalla olisi oltava oikeus saada tavara saatetuksi sopimuksenmukaiseksi vastikkeetta joko valintansa mukaan korjaamalla tai vaihtamalla tai, jos tällaista oikaisua ei suoriteta, saada hinnanalennusta tai purkaa kauppa,

(11) kuluttaja voi ensi sijassa vaatia myyjää korjaamaan tai vaihtamaan tavaran, paitsi jos tällainen oikaisu olisi mahdoton tai epäsuhtainen; olisi määritettävä objektiivisesti, milloin oikaisua on pidettävä epäsuhtaisena; oikaisu voi olla epäsuhtainen, jos siitä muuhun oikaisutapaan verrattuna aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia; jotta kustannuksia olisi pidettävä kohtuuttomina, oikaisun kustannusten olisi oltava huomattavasti korkeammat kuin muun oikaisutavan kustannukset."

5 Direktiivin 1 artiklassa, jonka otsikkona on "Soveltamisala ja määritelmät", säädetään seuraavaa:

"1. Tämän direktiivin tavoitteena on kuluttajien yhdenmukaisen vähimmäissuojan takaamiseksi sisämarkkinoilla lähentää jäsenvaltioiden lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, jotka koskevat kulutustavaroiden kauppaa ja takuita koskevia tiettyjä seikkoja.

2. Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

f) ’korjaamisella’ tavaran saattamista kauppasopimuksen mukaiseksi, jos tavarassa on virhe.

– –”

6 Direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikkona on ”Sopimuksenmukaisuus”, säädetään seuraavaa:

”1. Myyjän on luovutettava kulutustavarat kuluttajalle kauppasopimuksen mukaisina.

– –

5. Kulutustavaran virheellisestä asennuksesta johtuva virheellisyys rinnastetaan kulutustavaran virheeseen, jos asennus sisältyy kauppasopimukseen ja tavaran on asentanut myyjä tai se on asennettu myyjän vastuulla. Tämä koskee myös tapausta, jossa kuluttaja on asentanut tavaran, joka on tarkoitettu kuluttajan asennettavaksi, ja jossa virheellinen asennus johtuu asennusohjeiden puutteellisuudesta.”

7 Direktiivin 3 artiklassa, jonka otsikkona on ”Kuluttajan oikeudet”, säädetään seuraavaa:

”1. Myyjä on vastuussa kuluttajalle virheestä, joka on olemassa tavaran luovutushetkellä.

2. Virheen johdosta kuluttajalla on oikeus saada tavara saatetuksi sopimuksen mukaiseksi vastikkeetta korjaamalla tai vaihtamalla tavara 3 kohdan mukaisesti taikka saada asianmukainen hinnanalennus tai purkaa sopimus kyseisten tavaroiden osalta 5 ja 6 kohdan mukaisesti.

3. Ensi sijassa kuluttaja voi vaatia myyjää korjaamaan tai vaihtamaan tavaran, molemmissa tapauksissa vastikkeetta, jollei tämä ole mahdotonta tai epäsuhtaista.

Oikaisua pidetään epäsuhtaisena, jos siitä aiheutuu myyjälle kustannuksia, jotka vaihtoehtoiseen oikaisutapaan verrattuna ovat kohtuuttomia ottaen huomioon

– tavaran arvo, jos se olisi sopimuksen mukainen,

– virheen merkitys

ja

– voitaisiinko asia oikaista vaihtoehtoisella tavalla aiheuttamatta kuluttajalle huomattavaa haittaa.

Korjaaminen tai vaihtaminen on tehtävä kohtuullisen ajan kuluessa ja aiheuttamatta kuluttajalle huomattavaa haittaa ottaen huomioon tavaran luonne ja se tarkoitus, jota varten kuluttaja hankki tavaran.

4. Edellä 2 ja 3 kohdassa olevalla ilmauksella ’vastikkeetta’ tarkoitetaan tavaran sopimuksen mukaiseksi saattamisesta aiheutuvia välttämättömiä kuluja, erityisesti lähetyskuluja sekä työ- ja materiaalikustannuksia.

5. Kuluttaja voi vaatia asianmukaista hinnanalennusta tai purkaa kaupan

– jos kuluttajalla ei ole oikeutta vaatia korjaamista eikä vaihtamista,

tai

– jos myyjä ei ole suorittanut oikaisua kohtuullisen ajan kuluessa

tai

– myyjä ei ole suorittanut oikaisua aiheuttamatta kuluttajalle huomattavaa haittaa.

6. Kuluttajalla ei ole oikeutta purkaa kauppaa, jos virhe on vähäinen.”

8 Direktiivin 4 artiklassa, jonka otsikkona on ”Takautumisoikeus”, säädetään seuraavaa:

”Jos tavaran lopullinen myyjä on vastuussa kuluttajalle virheestä, joka johtuu tavaran valmistajan, saman sopimusketjun aikaisemman myyjän tai jonkin muun välittäjän toiminnasta tai laiminlyönnistä, tavaran lopullisella myyjällä on oikeus vaatia oikaisua vastuussa olevalta sopimusketjun osapuolelta. Kansallisessa lainsäädännössä säädetään, keneltä vastuussa olevalta henkilöltä tai olevilta henkilöiltä lopullinen myyjä voi vaatia oikaisua, sekä oikaisuun tarvittavista toimista ja siihen liittyvistä ehdoista.”

9 Direktiivin 5 artiklan, jonka otsikkona on ”Määräajat”, 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetään seuraavaa:

”Myyjän katsotaan olevan 3 artiklan mukaan vastuussa, jos virhe ilmenee kahden vuoden kuluessa tavaran luovutuksesta.”

10 Direktiivin 7 artiklassa, jonka otsikkona on ”Pakottavuus”, säädetään seuraavaa:

”1. Sellaiset sopimusehdot tai sopimukset, joista on sovittu myyjän kanssa ennen kuin virhe on saatettu hänen tietoonsa ja joilla suoraan tai välillisesti syrjäytetään tai rajoitetaan tähän direktiiviin perustuvia oikeuksia, eivät sido kuluttajaa kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

– –”

11 Direktiivin 8 artiklassa, jonka otsikkona on ”Kansallinen lainsäädäntö ja vähimmäissuoja”, säädetään seuraavaa:

”1. Tähän direktiiviin perustuvien oikeuksien käyttäminen ei rajoita muita oikeuksia, joihin kuluttaja voi vedota sopimukseen perustuvaa tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevien kansallisten säännösten perusteella.

2. Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajansuojan korkeamman tason.”

Kansallinen säännöstö

12 Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä BGB) 433 §:n, jonka otsikkona on ”Kauppasopimuksesta johtuvat velvoitteet”, 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tavaran myyjä on kauppasopimuksen perusteella velvollinen luovuttamaan ostajalle tavaran ja omistusoikeuden siihen. Myyjä on velvollinen luovuttamaan ostajalle tavaran, jossa ei ole tosiasiallisia eikä oikeudellisia virheitä.”

13 BGB:n 434 §:ssä, jonka otsikkona on ”Tosiasiallinen virhe”, säädetään seuraavaa:

”1. Tavara on tosiasiallisesti virheetön, jos sillä on sovitut ominaisuudet vaaranvastuun siirtyessä. – – ”

14 BGB:n 437 §:ssä, jonka otsikkona on ”Ostajan oikeudet, kun tavara on virheellinen”, säädetään seuraavaa:

”Jos tavara on virheellinen, ostaja voi, jos seuraavien säännösten mukaiset edellytykset täyttyvät ja sikäli kuin toisin ei ole säädetty,

1) vaatia sopimuksen täyttämistä jälkikäteen 439 §:n mukaisesti,

2) purkaa sopimuksen 440 §:n, 323 §:n ja 326 §:n 5 momentin mukaisesti tai vaatia hinnanalennusta 441 §:n mukaisesti,

3) vaatia vahingonkorvausta 440, 280, 281, 283 ja 311 a §:n mukaisesti tai turhaan syntyneiden kulujen korvaamista 284 §:n mukaisesti."

15 BGB:n 439 §:ssä, jonka otsikkona on "Sopimuksen täyttäminen jälkikäteen", säädetään seuraavaa:

"1. Ostaja voi sopimuksen täyttämiseksi jälkikäteen vaatia valintansa mukaan joko virheen poistamista tai virheettömän tavaran toimittamista.

2. Myyjä vastaa kuluista, jotka ovat välttämättömiä sopimuksen täyttämiseksi jälkikäteen, erityisesti lähetys- ja matkakuluista sekä työ- ja materiaalikustannuksista.

3. Myyjä voi kieltäytyä tavasta, jonka ostaja on valinnut sopimuksen täyttämiseksi jälkikäteen, jos se on mahdollinen ainoastaan kohtuuttomin kustannuksin – –. Tätä arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti tavaran arvo, jos se olisi virheetön, virheen merkitys ja se, voitaisiinko sopimus täyttää jälkikäteen vaihtoehtoisella tavalla aiheuttamatta ostajalle huomattavaa haittaa. Tällaisessa tapauksessa ostajan oikeus rajoittuu vaihtoehtoiseen tapaan, jolla sopimus voidaan täyttää jälkikäteen; myyjällä on edelleen oikeus kieltäytyä myös tästä tavasta tämän momentin ensimmäisen virkkeen edellytysten täyttyessä.

4. Jos myyjä täyttää sopimuksen jälkikäteen toimittamalla virheettömän tavaran, se voi vaatia ostajaa palauttamaan virheellisen tavaran – –”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

Asia C-65/09

16 Jürgen Wittmer ja Gebr. Weber tekivät kauppasopimuksen, joka koski 1 382,27 euron hintaisia pinnoitettuja lattialaattoja. Sen jälkeen, kun noin kaksi kolmasosaa näistä lattialaatoista oli asetettu paikoilleen Wittmerin kodissa, Wittmer totesi, että kyseisten lattialaattojen pinnoilla oli viiruja, jotka olivat silminnähtäviä.

17 Wittmer teki tämän vuoksi reklamaation, jonka Gebr. Weber hylkäsi neuvoteltuaan kyseisten lattialaattojen valmistajan kanssa. Asiantuntija päätyi Wittmerin vireille panemassa todistelumenettelyssä siihen, että viirut olivat ohuita mikrohionnassa syntyneitä jälkiä, joita ei voitu poistaa, joten oikaisu saattoi tapahtua ainoastaan vaihtamalla lattialaatat kokonaan. Asiantuntija arvioi tästä aiheutuvien kustannusten olevan 5 830,57 euroa.

18 Koska Gebr. Weber ei vastannut Wittmerin sille esittämään vaatimukseen, Wittmer nosti kyseistä yhtiötä vastaan kanteen Landgericht Kasselissa ja vaati, että hänelle toimitettaisiin virheettömät lattialaatat ja maksettaisiin 5 830,57 euroa. Kyseinen tuomioistuin velvoitti Gebr. Weberin maksamaan Wittmerille 273,10 euroa

hinnanalennuksena ja hylkäsi kanteen muilta osin. Wittmer valitti Landgericht Kasselin tuomiosta Oberlandesgericht Frankfurtiin, joka yhtäältä velvoitti Gebr. Weberin toimittamaan uudet ja virheettömät lattialaatat ja maksamaan Wittmerille 2 122,37 euroa virheellisten lattialaattojen irrottamisesta ja hävittämisestä ja toisaalta hylkäsi valituksen muilta osin.

19 Gebr. Weber teki Oberlandesgericht Frankfurtin tuomiosta Revision-valituksen Bundesgerichtshofiin, joka toteaa, että sen ratkaisu riippuu siitä, onko muutoksenhakutuomioistuin katsonut perustellusti, että Wittmer saattoi vaatia virheellisten lattialaattojen irrottamisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamista. Koska Wittmer ei voinut vaatia tällaista korvausta Saksan lainsäädännön perusteella, vastaus tähän kysymykseen riippuu direktiivin 3 artiklan 2 kohdan ja 3 kohdan kolmannen alakohdan tulkinnasta, sillä BGB:n 439 §:ää on tulkittava direktiivin mukaisesti.

20 Bundesgerichtshof huomauttaa tässä yhteydessä, että siitä, että direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa on käytetty ilmaisua ”vaihtaminen”, voitaisiin päätellä, että sen lisäksi, että on olemassa velvollisuus toimittaa virheetön tavara, on myös olemassa velvollisuus vaihtaa virheellinen tavara ja näin ollen irrottaa se. Lisäksi 3 artiklan 3 kohdassa säädetty tavaran luonteen ja käyttötarkoituksen huomioon ottamista koskeva velvollisuus saattaa yhdessä tavaran sopimuksen mukaiseksi saattamista koskevan velvollisuuden kanssa viitata siihen, että tavaran vaihtamista koskeva myyjän velvollisuus käsittää virheettömän tavaran toimittamisen lisäksi myös virheellisen tavaran irrottamisen, jotta mahdollistetaan se, että korvaavaa tavaraa voidaan käyttää sen luonteen ja käyttötarkoituksen mukaisesti.

21 Bundesgerichtshof toteaa, ettei kyseistä kysymystä ole kuitenkaan tarpeen ratkaista, jos Gebr. Weber saattoi perustellusti kieltäytyä korvaamasta virheellisten lattialaattojen irrottamisesta aiheutuneita kustannuksia sen vuoksi, että ne ovat kohtuuttoman suuret. Kyseinen tuomioistuin selittää, että myyjä voi BGB:n 439 §:n 3 momentin mukaan kieltäytyä täyttämästä sopimusta jälkikäteen ostajan valitsemalla tavalla silloin,

kun siitä myyjälle aiheutuvat kustannukset ovat kohtuuttomat verrattuna muihin tapoihin täyttää sopimus jälkikäteen (ns. suhteellinen kohtuuttomuus), mutta myös silloin, kun ostajan valitsemasta tavasta täyttää sopimus – vaikka se olisikin ainoa mahdollinen tapa – aiheutuu jo sinänsä kohtuuttomat kustannukset (ns. absoluuttinen kohtuuttomuus). Vaatimuksessa siitä, että sopimus on täytettävä jälkikäteen toimittamalla virheettömät lattialaatat, on käsiteltävässä asiassa kyse tällaisesta absoluuttisesta kohtuuttomuudesta, koska Gebr. Weber on kyseisen vaatimuksen mukaan velvoitettava vastaamaan tästä toimittamisesta aiheutuvien 1 200 euron suuruiseksi arvioitujen kustannusten lisäksi virheellisten lattialaattojen irrottamisesta aiheutuvista 2 100 euron suuruisista kustannuksista eli yhteensä 3 300 eurosta, joka ylittää rajan, joka on 150 prosenttia virheettömän tavaran arvosta ja jonka perusteella tällaisen vaatimuksen kohtuullisuutta lähtökohtaisesti arvioidaan.

22 Bundesgerichtshof kuitenkin katsoo, että myyjälle kansallisessa lainsäädännössä annettu mahdollisuus kieltäytyä sopimuksen täyttämisestä jälkikäteen siitä aiheutuvien kustannusten absoluuttisen kohtuuttomuuden vuoksi saattaa olla direktiivin 3 artiklan 3 kohdan, joka näyttää sanamuotonsa mukaan koskevan ainoastaan suhteellista kohtuuttomuutta, vastainen. Ei ole kuitenkaan suljettu pois, että absoluuttiseen kohtuuttomuuteen perustuva kieltäytyminen sisältyy 3 artiklan 3 kohdassa säädetyn ”mahdottomuuden” käsitteeseen, koska ei voida olettaa, että direktiivi koskee ainoastaan fyysisen mahdottomuuden tilanteita ja että direktiivillä halutaan asettaa myyjälle sellainen sopimuksen jälkikäteistä täyttämistä koskeva velvollisuus, joka ei ole taloudellisesti järkevä.

23 Tässä tilanteessa Bundesgerichtshof päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko – – direktiivin – – 3 artiklan 3 kohdan ensimmäistä ja toista alakohtaa tulkittava siten, että niiden vastaisena on pidettävä kansallista lainsäädäntöä, jonka nojalla myyjä voi tilanteessa, jossa toimitettu kulutustavara on sopimuksen vastainen, kieltäytyä suorittamasta oikaisua kuluttajan vaatimalla tavalla myös siinä

tapauksessa, että tästä myyjälle aiheutuvat kustannukset ovat kohtuuttomat (absoluuttinen kohtuuttomuus) verrattuna sopimuksen mukaisen kulutustavaran arvoon ja sopimuksenvastaisuuden merkitykseen?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi: onko – – direktiivin 3 artiklan 2 kohtaa ja 3 kohdan kolmatta alakohtaa tulkittava siten, että kun kulutustavara saatetaan sopimuksen mukaiseksi vaihtamalla se, myyjän on vastattava kustannuksista, jotka aiheutuvat sopimuksen vastaisen kulutustavaran irrottamisesta toisesta tavarasta, johon kuluttaja on asentanut kulutustavaran sen luonteen ja käyttötarkoituksen mukaisesti?"

Asia C-87/09

24 Ingrid Putz ja Medianess Electronics tekivät internetissä kauppasopimuksen, joka koskee 367 euron hintaista uutta astianpesukonetta, jonka hintaan lisätään 9,52 euron suuruiset toimituskulut. Osapuolet sopivat, että kyseinen tavara toimitetaan Putzin asunnon ulko-oven eteen. Astianpesukone toimitettiin ja hinta maksettiin sovitulla tavalla.

25 Sen jälkeen, kun Putz oli asennuttanut astianpesukoneen asuntoonsa, ilmeni, että astianpesukoneessa oli vika, joka ei voinut johtua kyseisen laitteen asennustoimenpiteistä, ja että kyseisen vian korjaaminen oli mahdotonta.

26 Osapuolet sopivat kyseisen astianpesukoneen vaihtamisesta. Tässä yhteydessä Putz vaati, että sen lisäksi, että Medianess Electronics toimittaa uuden astianpesukoneen, se myös irrottaa viallisen laitteen ja asentaa korvaavan laitteen tai vastaa irrottamisesta ja uudesta asentamisesta aiheutuvista kustannuksista, mistä kyseinen yhtiö

kieltäytyi. Koska Medianess Electronics ei reagoinut Putzin sille osoittamaan vaatimukseen, Putz purki kaupan.

27 Putz nosti Medianess Electronicsia vastaan kanteen Amtsgericht Schorndorfissa ja vaati kauppahinnan palauttamista viallisen astianpesukoneen luovuttamista vastaan.

28 Ennakkoratkaisupyynnössä täsmennetään, että kaupan purkamisen pätevyys riippuu Saksan lainsäädännön mukaan siitä, onko Putz asettanut Medianess Electronicsille menestyksettä tehokkaan määräajan sopimuksen täyttämiselle jälkikäteen siten, että hän on vaatinut ainoastaan sitä, mitä Medianess Electronics oli velvollinen tekemään. Asian ratkaisemiseksi on siis tarpeen tietää, oliko Putzilla oikeus vaatia, että Medianess Electronics irrottaa viallisen laitteen ja asentaa uuden laitteen tai että se vastaa näistä toimenpiteistä aiheutuvista kustannuksista.

29 Amtsgericht Schorndorf toteaa tässä yhteydessä, että Saksan lainsäädännössä ei aseteta myyjälle velvollisuutta vastata tuottamuksestaan riippumatta virheellisen tavaran irrottamisesta tai korvaavan tavaran asentamisesta myöskään silloin, kun kuluttaja oli jo asentanut virheellisen tavaran sen käyttötarkoituksen mukaisesti ennen virheen ilmenemistä. Amtsgericht Schorndorf kuitenkin katsoo, että tällainen velvollisuus voi johtua direktiivistä, koska direktiivin tavoitteena on korkeatasoisen kuluttajansuojan takaaminen ja koska direktiivin 3 artiklan 3 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetään, että vaihtaminen on tehtävä aiheuttamatta kuluttajalle huomattavaa haittaa.

30 Kyseinen tuomioistuin huomauttaa, että jos korvaavan tavaran asennuskustannuksia ei korvata ostajalle, hänen täytyy maksaa kyseiset kustannukset kaksi kertaa, nimittäin ensimmäisen kerran virheellisen tavaran ja toisen kerran korvaavan tavaran asennuksen yhteydessä. Jos toimitus olisi ollut sopimuksen mukainen, hänen olisi pitänyt

maksaa ne vain kerran. Amtsgericht Schorndorf katsoo, että on toki ajateltavissa, että myyjä olisi velvollinen vastaamaan korvaavan tavaran asennuskustannuksista ainoastaan silloin, kun se on toiminut tuottamuksellisesti. Se, että kuluttaja ei ole toiminut tuottamuksellisesti, ja se, että virhe on luettava pikemminkin myyjän kuin kuluttajan syyksi, oikeuttaa kuitenkin sen, että viimeksi mainitulle myönnetään oikeus, joka ei ole riippuvainen myyjän tuottamuksesta; myyjä voi lisäksi vaivattomammin vedota regressioikeuteen valmistajaa kohtaan.

31 Virheellisen tavaran irrottamisesta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että sopimuksenmukaisuus ei käsitä vain sitä, että toimitetaan virheetön tavara, vaan se käsittää myös sen, ettei ostajan kotiin jää virheellistä tavaraa, mikä puoltaa sellaista tulkintaa, jonka mukaan myyjän olisi irrotettava tällainen tavara. Lisäksi siitä, että virheellinen tavara jää kuluttajan kotiin, voi aiheutua kuluttajalle huomattavaa haittaa. Lopuksi direktiivin 3 artiklassa käytetty ilmaisu ”vaihtaminen” (saksaksi Ersatzlieferung) näyttäisi viittaavan siihen, että myyjän velvollisuus ei rajoitu pelkkään virheettömän korvaavan tavaran (Ersatzsache) toimittamiseen vaan se ulottuu myös siihen, että virheellinen tavara vaihdetaan (Austausch) virheettömään tavaraan.

32 Tässä tilanteessa Amtsgericht Schorndorf päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko – – direktiivin – – 3 artiklan 2 kohtaa ja 3 kohdan kolmatta alakohtaa tulkittava siten, että niiden vastaisena on pidettävä kansallista lainsäädäntöä, jossa säädetään, että kun kulutustavara saatetaan sopimuksen mukaiseksi vaihtamalla se, myyjä ei vastaa kustannuksista, jotka aiheutuvat jälkikäteen toimitetun kulutustavaran asentamisesta tavaraan, johon kuluttaja on asentanut sopimuksen vastaisen kulutustavaran sen luonteen ja käyttötarkoituksen mukaisesti, kun se ei ole alun perin sopimuksessa sitoutunut suorittamaan asennusta?

2) Onko – – direktiivin 3 artiklan 2 kohtaa ja 3 kohdan kolmatta alakohtaa tulkittava siten, että kun kulutustavara saatetaan sopimuksen mukaiseksi vaihtamalla se, myyjän on vastattava kustannuksista, jotka aiheutuvat sopimuksen vastaisen kulutustavaran irrottamisesta toisesta tavarasta, johon kuluttaja on asentanut kulutustavaran sen luonteen ja käyttötarkoituksen mukaisesti?”

Asioiden yhdistäminen

33 Koska asiat C-65/09 ja C-87/09 liittyvät toisiinsa, kyseiset asiat yhdistetään unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 43 artiklan, luettuna yhdessä kyseisen työjärjestyksen 103 artiklan kanssa, mukaisesti tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymykset

Asiassa C-65/09 esitettyjen kysymysten tutkittavaksi ottaminen

34 Gebr. Weber väittää, ettei asiassa C-65/09 esitettyjä kahta kysymystä voida ottaa tutkittaviksi. Ensimmäinen kysymys on luonteeltaan hypoteettinen, koska siihen annettavalla vastauksella ei ole merkitystä pääasian ratkaisemisen kannalta. Saksan lainsäädännössä ei nimittäin aseteta myyjälle velvollisuutta irrottaa tuottamuksestaan riippumatta virheellinen tavara, joten tästä irrottamisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamista koskeva vaatimus on hylättävä irrottamisesta aiheutuneiden kustannusten määrästä riippumatta. Se, että ensimmäistä kysymystä ei voida ottaa tutkittavaksi, johtaa myös siihen, että toista kysymystä ei voida ottaa tutkittavaksi,

koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on asettanut toisen kysymyksen riippuvaiseksi ensimmäiseen kysymykseen annettavasta myöntävästä vastauksesta.

35 Tässä yhteydessä on muistutettava, että SEUT 267 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuimien ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Kun esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi lähtökohtaisesti ratkaistava ne (ks. mm. asia C-419/04, Conseil général de la Vienne, tuomio 22.6.2006, Kok., s. I-5645, 19 kohta; asia C-119/05, Lucchini, tuomio 18.7.2007, Kok., s. I-6199, 43 kohta ja asia C-52/09, TeliaSonera, tuomio 17.2.2011, Kok., s. I-527, 15 kohta).

36 Unionin tuomioistuin voi näet jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisukysymyksen ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos ongelma on luonteeltaan hypoteettinen tai jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. em. asia Conseil général de la Vienne, tuomion 20 kohta; em. asia Lucchini, tuomion 44 kohta ja em. asia TeliaSonera, tuomion 16 kohta).

37 On kuitenkin todettava, että tilanne ei ole tällainen käsiteltävässä asiassa.

38 Bundesgerichtshof nimittäin pyytää kysymyksissään direktiivin tulkintaa juuri siksi, että se voi ratkaista, onko kansallinen lainsäädäntö yhteensopiva direktiivin kanssa, koska yhtäältä kansallisessa lainsäädännössä ei velvoiteta myyjää vastaamaan

sopimuksen vastaisen tavaran irrottamisesta aiheutuvista kustannuksista ja koska toisaalta siinä annetaan myyjälle mahdollisuus kieltäytyä korvaavan tavaran toimittamisesta, jos kyseisestä toimittamisesta aiheutuu erityisesti kyseisten kustannusten vuoksi kohtuuttomia kustannuksia. Lisäksi ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että näihin kysymyksiin annettava vastaus on ratkaiseva pääasian ratkaisemisen kannalta, sillä Bundesgerichtshof ilmoittaa, että se voi tarvittaessa tulkita kansallista lainsäädäntöä direktiivin mukaisesti. Kysymysten esittämisjärjestyksellä ei ole tässä yhteydessä merkitystä. Viimeksi mainitusta seikasta on myös todettava, että Gebr. Weber on itse todennut asiakysymyksiä koskevissa huomautuksissaan, että jotta ensimmäiseen kysymykseen voidaan vastata, on tunnettava virheellisen tavaran vaihtamista koskevan direktiivin 3 artiklan 3 kohdan mukaisen velvollisuuden laajuus ja siten saatava vastaus toiseen kysymykseen, ja Gebr. Weber on ehdottanut, että kyseinen kysymys tutkitaan ensiksi.

39 Gebr. Weberin esittämä oikeudenkäyntiväite on näin ollen hylättävä.

Myyjän velvollisuus vastata sopimuksen vastaisen tavaran irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta

40 Asiassa C-65/09 esitetyllä toisella kysymyksellä ja asiassa C-87/09 esitetyillä ensimmäisellä ja toisella kysymyksellä, joita on tutkittava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet tiedustelevat, onko direktiivin 3 artiklan 2 kohtaa ja 3 kohdan kolmatta alakohtaa tulkittava siten, että silloin, kun sopimuksen vastainen kulutustavara, jonka kuluttaja on ennen virheen ilmenemistä asentanut sen luonteen ja käyttötarkoituksen mukaisesti, saatetaan sopimuksen mukaiseksi vaihtamalla se, myyjä on velvollinen joko itse irrottamaan kyseisen tavaran siitä tavarasta, johon se on asennettu, ja asentamaan korvaavan tavaran siihen tavaraan tai vastaamaan tästä irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta aiheutuvista kustannuksista siitä

huolimatta, että kauppasopimuksessa ei määrätä, että myyjällä on velvollisuus asentaa alun perin ostettu kulutustavara.

41 Gebr. Weber ja Saksan, Belgian ja Itävallan hallitukset katsovat, että näihin kysymyksiin on vastattava kieltävästi. Niiden mukaan direktiivin 3 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa käytetyllä ilmaisulla ”vaihtaminen” tarkoitetaan ainoastaan kauppasopimuksen mukaisen tavaran toimittamista, ja kyseisessä artiklassa ei näin ollen voida asettaa myyjälle sellaisia velvoitteita, joista kyseisessä sopimuksessa ei ole määrätty. Tällaiset virheellisen tavaran irrottamista ja korvaavan tavaran asentamista koskevat velvoitteet eivät perustu myöskään 3 artiklan 3 ja 4 kohtaan, joiden mukaan vaihtamisen on tapahduttava ”vastikkeetta” ja ”aiheuttamatta kuluttajalle huomattavaa haittaa”. Nämä edellytykset nimittäin koskevat ainoastaan korvaavan tavaran toimittamista, eikä niiden tavoitteena ole asettaa myyjälle sellaisia velvoitteita, jotka ylittävät sopimuksesta ilmenevät velvoitteet, eikä suojella kuluttajaa siitä, että hän on käyttänyt virheellistä tavaraa omalla vastuullaan, aiheutuvilta kustannuksilta ja haitoilta. Näin ollen siitä, että kuluttaja on asentanut virheellisen tavaran, aiheutuneet vahingot eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan, vaan niitä on tarvittaessa vaadittava korvattaviksi sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen sovellettavan kansallisen lainsäädännön perusteella.

42 Espanjan ja Puolan hallitukset ja komissio tukevat päinvastaista kantaa. Espanjan hallitus katsoo, että myyjän on vastattava kaikista virheellisen tavaran vaihtamiseen liittyvistä kustannuksista, joihin kuuluvat kyseisen tavaran irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta aiheutuvat kustannukset, sillä muuten kuluttajan olisi maksettava nämä kustannukset kahteen kertaan, mikä olisi ristiriidassa direktiivillä tavoitellun korkeatasoisen suojan kanssa. Puolan hallitus korostaa, että direktiivin 3 artiklan 3 ja 4 kohdan tavoitteena on sen takaaminen, että kuluttaja ei vastaa niiden oikeudellisten suojelutoimenpiteiden, joista direktiivissä on säädetty ensisijaisesti, eli virheellisen tavaran korjaamisen tai vaihtamisen toteuttamisesta aiheutuvista kustannuksista. Sen, että direktiivin 3 artiklan 2 ja 3 kohdassa on rinnastettu kaksi virheellisen tavaran sopimuksen mukaiseksi saattamisen tapaa toisiinsa, perusteella voidaan komission mukaan katsoa, että vaihtamisen, kuten korjaamisenkin, kohteena on tavara siinä tilassa, jossa se on silloin, kun virhe ilmenee. Jos virheellinen tavara on

jo asennettu sen luonteen ja käyttötarkoituksen mukaisesti, se saatetaan tässä tilassa sopimuksen mukaiseksi. Vaihtaminen on näin ollen tehtävä siten, että uusi tavara saatetaan siihen samaan tilaan, jossa virheellinen tavara oli. Lisäksi se seikka, että kuluttajan on säilytettävä virheellistä tavaraa, jollei myyjä irrota sitä, ja että kuluttaja ei voi käyttää korvaavaa tavaraa sen vuoksi, että korvaavaa tavaraa ei ole asennettu, merkitsee 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua ”huomattavaa haittaa kuluttajalle”.

43 Aluksi on muistutettava, että direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan myyjä on vastuussa kuluttajalle virheestä, joka on olemassa tavaran luovutushetkellä.

44 Direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa luetellaan oikeudet, joihin kuluttaja voi vedota myyjää vastaan silloin, kun luovutetussa tavarassa on virhe. Kuluttaja voi ensi sijassa vaatia tavaran saattamista sopimuksen mukaiseksi. Jos tavaraa ei voida saattaa sopimuksen mukaiseksi, kuluttaja voi tämän jälkeen vaatia hinnanalennusta tai kaupan purkamista.

45 Tavaran saattamisesta sopimuksen mukaiseksi direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa täsmennetään, että kuluttaja voi vaatia myyjää korjaamaan tai vaihtamaan tavaran, molemmissa tapauksissa vastikkeetta, jollei sen vaatimusta ole mahdotonta täyttää tai jollei vaatimus ole epäsuhtainen.

46 Unionin tuomioistuin on jo todennut, että direktiivin 3 artiklan sanamuodosta, kuten myös direktiivin merkityksellisistä valmistelutöistä, ilmenee siten, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena oli tehdä siitä, että myyjä saattaa tavaran sopimuksen mukaiseksi vastikkeetta, olennainen osa kuluttajalle kyseisellä direktiivillä taattua suojaa. Myyjälle kuuluvalla velvollisuudella saattaa tavara sopimuksen mukaiseksi vastikkeetta – riippumatta siitä, toteutetaanko se korjaamalla vai vaihtamalla virheellinen tavara – pyritään suojaamaan kuluttajaa sellaisten kustannusten vaaralta, jotka saattaisivat tällaisen suojan puuttuessa saada kuluttajan luopumaan vetoamasta oikeuksiinsa (ks. asia C-404/06, Quelle, tuomio 17.4.2008, Kok., s. I-2685, 33 ja 34 kohta).

47 On todettava, että jos kuluttaja ei voisi siinä tapauksessa, että sopimuksen vastainen tavara vaihdetaan, vaatia myyjää vastaamaan kyseisen tavaran irrottamisesta siitä tavarasta, johon kyseinen tavara oli asennettu sen luonteen ja käyttötarkoituksen mukaisesti, ja korvaavan tavaran asentamisesta samaan tavaraan, kyseisestä vaihtamisesta aiheutuisi kuluttajalle lisäkustannuksia, joita hänen ei olisi tarvinnut maksaa, jos myyjä olisi pannut kauppasopimuksen täytäntöön asianmukaisella tavalla. Jos myyjä olisi nimittäin alun perin toimittanut kyseisen sopimuksen mukaisen tavaran, kuluttaja olisi maksanut asennuskustannukset ainoastaan yhden kerran eikä kuluttajan olisi tarvinnut maksaa virheellisen tavaran irrottamisesta aiheutuneita kustannuksia.

48 Jos direktiivin 3 artiklaa tulkittaisiin siten, että siinä ei velvoitettaisi myyjää vastaamaan sopimuksen vastaisen tavaran irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta, tästä seuraisi näin ollen, että kuluttajan olisi maksettava nämä siitä, että myyjä on toimittanut sopimuksen vastaisen tavaran, aiheutuneet lisäkustannukset, jotta hän voisi käyttää hänelle kyseisessä artiklassa myönnettyjä oikeuksia.

49 Tässä tilanteessa kyseisen tavaran vaihtaminen ei tapahtuisi – toisin kuin direktiivin 3 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään – kuluttajan kannalta vastikkeetta.

50 Sopimuksen vastaisen tavaran irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta aiheutuvat kustannukset eivät tosin kuulu niihin kustannuksiin, jotka on nimenomaisesti lueteltu direktiivin 3 artiklan 4 kohdassa, jossa määritellään, että ilmaisulla ”vastikkeetta” tarkoitetaan ”tavaran sopimuksen mukaiseksi saattamisesta aiheutuvia välttämättömiä kuluja, erityisesti lähetyskuluja sekä työ- ja materiaalikustannuksia”. Unionin tuomioistuin on kuitenkin jo katsonut, että siitä, että unionin lainsäätäjä on käyttänyt adverbiä ”erityisesti”, seuraa, että kyseinen luettelo on suuntaa antava eikä tyhjentävä (ks. em. asia Quelle, tuomion 31 kohta). Lisäksi kyseiset kustannukset ovat välttämättömiä sopimuksen vastaisen tavaran vaihtamiseksi ja ne ovat näin ollen 3 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja ”tavaran sopimuksen mukaiseksi saattamisesta aiheutuvia välttämättömiä kuluja”.

51 Lisäksi on niin, että – kuten komissio on huomauttanut – direktiivin 3 artiklan 2 ja 3 kohdan rakenteesta ilmenee, että molempien kyseisessä artiklassa mainittujen tavaran sopimuksen mukaiseksi saattamista koskevien tapojen tavoitteena on samantasoisen kuluttajansuojan takaaminen. On kuitenkin selvää, että sopimuksen vastainen tavara korjataan yleensä siinä tilassa, jossa se oli silloin, kun virhe ilmeni, joten kuluttaja ei maksa tässä tilanteessa irrottamisesta ja uudesta asentamisesta aiheutuvia kustannuksia.

52 On lisäksi todettava, että direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa säädetään, että sen lisäksi, että virheellisen tavaran korjaaminen ja vaihtaminen on tehtävä vastikkeetta, ne on myös tehtävä kohtuullisen ajan kuluessa ja aiheuttamatta kuluttajalle huomattavaa haittaa. Tämä kolmiosainen edellytys on ilmaus unionin lainsäätäjän ilmeisestä tahdosta varmistaa se, että kuluttaja saa tehokasta suojaa (ks. vastaavasti em. asia Quelle, tuomion 35 kohta).

53 Kun otetaan huomioon tämä lainsäätäjän tahto, direktiivin 3 artiklan 3 kohdan kolmannessa alakohdassa olevaa ilmaisua ”aiheuttamatta kuluttajalle huomattavaa haittaa” ei voida tulkita Saksan, Belgian ja Itävallan hallitusten ehdottomalla tavalla suppeasti. Näin ollen on selvää, että siitä, että sopimuksen vastaista tavaraa ei irroteta

ja myyjä ei asenna korvaavaa tavaraa, voi aiheutua kuluttajalle huomattavaa haittaa erityisesti pääasioissa kyseessä olevan kaltaisissa tilanteissa, joissa korvaava tavara on aluksi asennettava, jotta sitä voidaan käyttää sen tavanomaisen käyttötarkoituksen mukaisesti, mikä edellyttää sitä, että sopimuksen vastainen tavara on tätä ennen irrotettava. Lisäksi 3 artiklan 3 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetään nimenomaisesti, että on otettava huomioon ”tavaran luonne ja se tarkoitus, jota varten kuluttaja hankki tavaran”.

54 Ilmaisusta ”vaihtaminen” on todettava, että sen täsmällinen merkitys on erilainen eri kieliversiossa. Kun tietyissä kieliversioissa, kuten espanjankielisessä (sustitución), englanninkielisessä (replacement), ranskankielisessä (remplacement), italiankielisessä (sostituzione), hollanninkielisessä (vervanging) ja portugalinkielisessä (substituição) versiossa, ilmaisulla viitataan toimenpiteeseen, jonka päättyessä virheellisen tavaran on oltava tosiasiallisesti ”vaihdettu”, kokonaisuudessaan ja asetetaan siten myyjälle velvollisuus tehdä kaikki, mikä on tarpeen tämän lopputuloksen saavuttamiseksi, muut kieliversiot, kuten erityisesti saksankielinen (Ersatzlieferung) versio, saattavat antaa ymmärtää, että ilmaisua on tulkittava hieman suppeammin. Kuten ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet toteavat, ilmaisu ei kuitenkaan koske myöskään viimeksi mainitussa kieliversiossa pelkkää korvaavan tavaran toimittamista ja se saattaa päinvastoin viitata siihen, että on olemassa velvollisuus vaihtaa sopimuksen vastainen tavara korvaavaan tavaraan.

55 Lisäksi direktiivin 3 artiklan 2 ja 3 kohdan sellainen tulkinta, jonka mukaan niissä asetetaan myyjälle tilanteessa, jossa sopimuksen vastainen tavara vaihdetaan, velvollisuus vastata kyseisen tavaran irrottamisesta siitä tavarasta, johon kuluttaja oli sen asentanut kyseisen tavaran luonteen ja käyttötarkoituksen mukaisesti ennen virheen ilmenemistä, ja korvaavan tavaran asentamisesta, on direktiivin tavoitteen mukainen, joka on, kuten direktiivin johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa mainitaan, korkeatasoisen kuluttajansuojan takaaminen.

56 Tässä yhteydessä on todettava, ettei tällainen tulkinta myöskään johda kohtuuttomaan lopputulokseen. Vaikka tavaran sopimuksenvastaisuus ei johtuisikaan myyjän

tuottamuksellisesta menettelystä, myyjä ei ole nimittäin tällaisen tavaran toimittaessaan kuitenkaan täyttänyt asianmukaisesti velvoitettaan, johon se on sitoutunut kauppasopimuksella, ja sen on siis kannettava vastuu kauppasopimuksen puutteellisen täyttämisen seurauksista. Kuluttaja on sen sijaan omalta osaltaan suorittanut kauppahinnan ja täyttänyt siis asianmukaisesti sopimusvelvoitteensa (ks. vastaavasti em. asia Quelle, tuomion 41 kohta). Myöskään se, että kuluttaja, joka on luottanut tavaran sopimuksen mukaisuuteen, on asentanut vilpittömässä mielessä virheellisen tavaran sen luonteen ja käyttötarkoituksen mukaisesti ennen virheen ilmenemistä, ei voi merkitä tuottamusta, josta kyseisen kuluttajan voidaan katsoa olevan vastuussa.

57 Näin ollen tilanteessa, jossa kumpikaan kahdesta sopimuksen osapuolesta ei ole toiminut tuottamuksellisesti, on perusteltua asettaa myyjä vastuuseen sopimuksen vastaisen tavaran irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta aiheutuvista kustannuksista, koska yhtäältä kyseisiltä lisäkustannuksilta olisi vältytty, jos myyjä olisi alun perin täyttänyt asianmukaisesti sopimusvelvoitteensa, ja toisaalta kyseiset kustannukset ovat välttämättömiä tavaran saattamiseksi sopimuksen mukaiseksi.

58 Lisäksi on todettava, että myyjän taloudellisia etuja suojataan direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa säädetyllä kahden vuoden vanhentumisajalla ja myyjälle direktiivin 3 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa annetulla mahdollisuudella kieltäytyä vaihtamasta tavara, jos tällainen oikaisu on epäsuhtainen, koska siitä aiheutuu myyjälle kohtuuttomia kustannuksia (ks. em. asia Quelle, tuomion 42 kohta), lisäksi myös direktiivin 4 artiklassa vahvistetulla regressioikeudella vastuussa olevia saman sopimusketjun osapuolia kohtaan. Se, että direktiivin mukaan myyjä on vastuussa kuluttajalle sopimuksenvastaisuudesta, joka on olemassa tavaran luovutushetkellä (ks. em. asia Quelle, tuomion 40 kohta), kompensoituu näin ollen sillä, että myyjällä on regressioikeus kansallisen lainsäädännön mukaisesti valmistajaa, saman sopimusketjun aiempaa tavaran myyjää tai muuta välittäjää kohtaan.

59 Tämä direktiivin 3 artiklan 2 ja 3 kohdan tulkinta ei ole riippuvainen siitä, oliko myyjä kauppasopimuksen mukaan velvollinen asentamaan toimitetun tavaran. Vaikka kauppasopimuksessa määritellään direktiivin 2 artiklan nojalla se, millainen on sopimuksen mukainen tavara, ja näin ollen erityisesti se, mikä merkitsee sopimuksenvastaisuutta, kyseisen sopimuksen puutteellisesta täyttämisestä johtuvat myyjän velvoitteet perustuvat kuitenkin tilanteessa, jossa tällainen sopimuksenvastaisuus on olemassa, direktiivin 2 artiklan lisäksi etenkin kuluttajansuojaa koskeviin sääntöihin ja erityisesti direktiivin 3 artiklaan, joissa asetetaan sellaisia velvoitteita, joiden laajuus ei riipu kyseisen sopimuksen määräyksistä ja jotka voivat mahdollisesti olla laajempia kuin sopimuksessa määrätyt velvoitteet.

60 Kuluttajille direktiivin 3 artiklassa näin myönnetyt oikeudet, joiden tarkoituksena ei ole asettaa kuluttajia edullisempaan asemaan kuin se, johon he voisivat vedota kauppasopimuksen perusteella, vaan ainoastaan palauttaa tilanne sellaiseksi, jollainen se olisi ollut, jos myyjä olisi alun perin toimittanut sopimuksen mukaisen tavaran, sitovat direktiivin 7 artiklan nojalla myyjää. Lisäksi direktiivin 8 artiklan 2 kohdasta ilmenee, että direktiivissä säädetään vähimmäissuojasta ja että vaikka jäsenvaltiot voivat antaa tiukempia säännöksiä, niillä ei voida heikentää unionin lainsäätäjän säätämiä takeita (ks. em. asia Quelle, tuomion 36 kohta).

61 Lopuksi on todettava, että tilanteessa, jossa myyjä ei itse irrota sopimuksen vastaista tavaraa ja itse asenna korvaavaa tavaraa, kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on määritellä, mitkä ovat ne välttämättömät kyseisestä irrottamisesta ja asentamisesta aiheutuvat kustannukset, joita kuluttaja voi vaatia korvattaviksi.

62 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että direktiivin 3 artiklan 2 ja 3 kohtaa on tulkittava siten, että silloin, kun kulutustavara, joka ei ole sopimuksen mukainen ja jonka kuluttaja on ennen virheen ilmenemistä asentanut vilpittömässä mielessä sen luonteen ja käyttötarkoituksen mukaisesti, saatetaan sopimuksen mukaiseksi vaihtamalla se, myyjä on velvollinen joko itse irrottamaan kyseisen tavaran siitä tavarasta, johon se on asennettu, ja asentamaan korvaavan tavaran siihen tavaraan tai vastaamaan tästä

irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta aiheutuvista välttämättömistä kustannuksista. Myyjällä on tämä velvollisuus siitä riippumatta, oliko myyjä sitoutunut kauppasopimuksessa asentamaan alun perin ostetun kulutustavaran.

Myyjän mahdollisuus kieltäytyä vastaamasta virheellisen tavaran irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta aiheutuvista kohtuuttomista kustannuksista

63 Asiassa C-65/09 esitetyllä ensimmäisellä kysymyksellä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko direktiivin 3 artiklan 3 kohdan ensimmäistä ja toista alakohtaa tulkittava siten, että niiden vastaisena on pidettävä sitä, että myyjä voi kansallisen lainsäädännön nojalla kieltäytyä vaihtamasta sopimuksen vastaista tavaraa sillä perusteella, että kyseisestä vaihtamisesta aiheutuu sille sen velvollisuuden vuoksi, jonka mukaan kyseinen tavara on irrotettava siitä tavarasta, johon se on asennettu, ja korvaava tavara on asennettava siihen tavaraan, kohtuuttomia kustannuksia verrattuna virheettömän tavaran arvoon ja virheen merkitykseen.

64 Gebr. Weber ja Saksan ja Itävallan hallitukset ehdottavat, että tähän kysymykseen vastataan kieltävästi. Direktiivin tarkoituksena ei voi olla se, että myyjälle asetetaan velvollisuus vastata taloudellisesti kohtuuttomista kustannuksista tilanteessa, jossa on olemassa ainoastaan yksi oikaisutapa. Lisäksi 3 artiklan 3 kohdan sanamuoto ei tuo mitään valaisua tällaiseen tilanteeseen. Tämän lisäksi tällaisessa tilanteessa olisi kyseisen artiklan rakenne huomioon ottaen sitäkin suuremmalla syyllä tukeuduttava 3 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa mainittuihin kriteereihin, joiden luettelo ei ole tyhjentävä. Lisäksi on todettava, että vaikka vertailu vaihtoehtoisesta oikaisutavasta aiheutuvien kustannusten kanssa olisikin mahdotonta, mahdollista kohtuuttomuutta voitaisiin kuitenkin tarkastella muiden kyseisessä alakohdassa lueteltujen

kriteerien avulla. Lisäksi kyseistä säännöstä olisi tulkittava sen tavoite, joka on myyjän suojeleminen kohtuuttomilta taloudellisilta haitoilta, huomioon ottaen tavalla, jolla taataan tällainen suoja myös silloin, kun ei ole olemassa vaihtoehtoista oikaisutapaa.

65 Belgian, Espanjan ja Puolan hallitukset ja komissio sen sijaan katsovat, että kyseiseen kysymykseen on vastattava myöntävästi. Ne toteavat, että direktiivin 3 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan sanamuodosta ilmenee selvästi, että tämä säännös koskee ainoastaan suhteellista kohtuuttomuutta, mikä on lisäksi vahvistettu direktiivin johdantoosan 11 perustelukappaleessa. Kyseisen säännöksen tavoitteena on sen välttäminen, että kuluttaja voi väärinkäyttää oikeuksiaan vaatimalla, että myyjä saattaa tavaran sopimuksen mukaiseksi tietyllä tavalla, vaikka toinen tapa olisi myyjälle halvempi ja johtaisi samaan lopputulokseen. Molempien sopimuksen mukaiseksi saattamisen tapojen tavoitteena on kuluttajan samojen intressien eli sopimusvelvoitteiden täyttämisen ja virheettömän tavaran saamista koskevan mahdollisuuden takaaminen, kun taas toissijaiset keinot, joita ovat hinnanalennus ja kaupan purkaminen, eivät mahdollista näiden samojen intressien turvaamista. Jos myyjä voisi kieltäytyä ainoasta mahdollisesta oikaisutavasta kyseisen oikaisutavan absoluuttisen kohtuuttomuuden vuoksi, kuluttajalla olisi käytettävissään ainoastaan kyseiset toissijaiset keinot 3 artiklan, jossa annetaan etusija kauppasopimuksesta johtuvien velvoitteiden vastavuoroisuuden säilyttämiselle ja direktiivin tavoitteelle, rakenteen vastaisesti. Komissio kuitenkin lisää, ettei ole suljettu pois, että äärimmäisissä tapauksissa, joissa ainoa mahdollinen oikaisutapa merkitsisi kustannusta, joka olisi selvässä epäsuhteessa verrattuna intressiin, joka kuluttajalla on saada tämä oikaisutapa toteutetuksi, on kyse direktiivin 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetusta mahdottomuudesta.

66 Tässä yhteydessä on muistutettava, että direktiivin 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että ensi sijassa kuluttaja voi vaatia myyjää korjaamaan tai vaihtamaan tavaran, molemmissa tapauksissa vastikkeetta, jollei tämä ole mahdotonta tai epäsuhtaista.

67 Kyseisen 3 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa täsmennetään, että oikaisua pidetään epäsuhtaisena, jos siitä aiheutuu myyjälle kustannuksia, jotka vaihtoehtoiseen oikaisutapaan verrattuna ovat kohtuuttomia kun otetaan huomioon tavaran arvo, jos se olisi sopimuksen mukainen, virheen merkitys ja se, voitaisiinko asia oikaista vaihtoehtoisella tavalla aiheuttamatta kuluttajalle huomattavaa haittaa.

68 Näin ollen on todettava, että vaikka direktiivin 3 artiklan 3 kohdan ensimmäinen alakohta on muotoiltu niin avoimesti, että se voi käsittää myös absoluuttisen kohtuuttomuuden tilanteet, 3 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa määritellään ilmaisu ”epäsuhtainen” ainoastaan toiseen oikaisutapaan nähden ja rajoitetaan se siten koskemaan suhteellisen kohtuuttomuuden tilanteita. Lisäksi direktiivin 3 artiklan 3 kohdan sanamuodosta ja rakenteesta ilmenee selvästi, että kyseinen säännös koskee kahta oikaisutapaa, joista on säädetty ensisijaisesti, eli sopimuksen vastaisen tavaran korjaamista tai vaihtamista.

69 Näitä toteamuksia tukee direktiivin johdanto-osan 11 perustelukappale, jossa todetaan, että oikaisu voi olla epäsuhtainen, jos siitä muuhun oikaisutapaan verrattuna aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia, ja että oikaisun kustannusten olisi oltava huomattavasti korkeammat kuin muun oikaisutavan kustannukset, jotta kustannuksia olisi pidettävä kohtuuttomina.

70 Vaikka onkin totta, kuten Gebr. Weber ja Saksan hallitus väittävät, että tietyt johdanto-osan 11 perustelukappaleen kieliversiot, kuten erityisesti saksankielinen versio, ovat jossain määrin tulkinnanvaraisia, koska niissä viitataan ”muihin oikaisutapoihin” monikossa, useiden kieliversioiden, kuten englanninkielisen, ranskankielisen, italiankielisen, hollanninkielisen ja portugalinkielisen version, perusteella on kuitenkin selvää, että lainsäätäjän tarkoituksena on ollut, että kyseinen perustelukappale – kuten direktiivin 3 artiklan 3 kohta – jossa kaikissa näissä kieliversioissa käytetään yksikköä,

saksankielinen versio mukaan lukien – koskee ainoastaan toista oikaisutapaa, josta tässä säännöksessä on säädetty ensisijaisesti, eli sopimuksen vastaisen tavaran korjaamista tai sen vaihtamista.

71 Näin ollen on ilmeistä, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena on ollut antaa myyjälle oikeus kieltäytyä virheellisen tavaran korjaamisesta tai vaihtamisesta ainoastaan silloin, kun se on mahdotonta tai suhteellisesti kohtuutonta. Jos ainoastaan toinen näistä kahdesta oikaisutavasta on mahdollinen, myyjä ei voi näin ollen kieltäytyä suorittamasta oikaisua ainoalla tavalla, joka mahdollistaa tavaran saattamisen sopimuksen mukaiseksi.

72 Tämä unionin lainsäätäjän direktiivin 3 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa tekemä valinta perustuu, kuten Belgian ja Puolan hallitukset ja komissio ovat todenneet, siihen, että direktiivissä annetaan molempien sopimuksen osapuolten intressissä etusija sopimuksen täyttämiselle niiden kahden oikaisutavan avulla, joista on säädetty ensisijaisesti, verrattuna kaupan purkamiseen tai hinnanalennukseen. Tämä valinta selittyy lisäksi sillä, että nämä kaksi viimeksi mainittua toissijaista keinoa eivät yleensä mahdollista samantasoisen kuluttajansuojan takaamista kuin tavaran saattaminen sopimuksen mukaiseksi.

73 Vaikka sitä, että kansallisessa lainsäädännössä annetaan myyjälle oikeus kieltäytyä suorittamasta oikaisua ainoalla mahdollisella tavalla tämän tavan absoluuttisen kohtuuttomuuden vuoksi, on näin ollen pidettävä direktiivin 3 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan vastaisena, kyseisessä artiklassa kuitenkin mahdollistetaan myyjän oikeutettujen taloudellisten etujen tehokas suoja, minkä lisäksi myyjän suojasta säädetään direktiivin 4 ja 5 artiklassa, kuten tämän tuomion 58 kohdassa on todettu.

74 Tässä yhteydessä on todettava erityisesti ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tarkoittamasta erityisestä tilanteesta, jossa virheellisen tavaran vaihtaminen, joka on ainoa mahdollinen oikaisutapa, johtaa kohtuuttomiin kustannuksiin sen vuoksi, että

on välttämätöntä irrottaa virheellinen tavara siitä tavarasta, johon se on asennettu, ja asentaa korvaava tavara, että sitä, että kuluttajan oikeus saada virheellisen tavaran irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta aiheutuneet kustannukset korvatuiksi rajoitetaan tarpeen vaatiessa koskemaan määrää, joka on oikeassa suhteessa sopimuksen mukaisen tavaran arvoon ja sopimuksenvastaisuuden merkitykseen, ei ole pidettävä direktiivin 3 artiklan 3 kohdan vastaisena. Tällainen rajoitus ei nimittäin vaikuta kuluttajan oikeuteen vaatia sopimuksen vastaisen tavaran vaihtamista.

75 Tässä yhteydessä on korostettava, että 3 artiklalla pyritään luomaan oikeudenmukainen tasapaino kuluttajan ja myyjän intressien välillä siten, että ensiksi mainitulle taataan sopimuksen heikompana osapuolena kattava ja tehokas suoja sitä vastaan, että myyjä täyttää sopimusvelvoitteensa puutteellisesti, ja samalla mahdollistetaan se, että ne taloudelliset seikat, joihin myyjä vetoaa, otetaan huomioon.

76 Kun ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tutkii, onko pääasiassa syytä rajoittaa kuluttajan oikeutta saada sopimuksen vastaisen tavaran irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta aiheutuneet kustannukset korvatuiksi, sen on näin ollen otettava huomioon yhtäältä sopimuksen mukaisen tavaran arvo ja sopimuksenvastaisuuden merkitys ja toisaalta direktiivin tavoite, joka on korkeatasoisen kuluttajansuojan takaaminen. Mahdollisuudesta tehdä tällainen rajoitus ei voi näin ollen seurata, että kuluttajan oikeus saada kyseiset kustannukset korvatuiksi siinä tapauksessa, että hän oli asentanut vilpittömässä mielessä virheellisen tavaran sen luonteen ja käyttötarkoituksen mukaisesti ennen virheen ilmenemistä, menettää käytännössä merkityksensä.

77 Lopuksi on todettava, että jos oikeutta saada kyseiset kustannukset korvatuiksi rajoitetaan, kuluttajalle on annettava mahdollisuus sopimuksen vastaisen tavaran vaihtamisen sijaan vaatia asianmukaista hinnanalennusta tai purkaa kauppa direktiivin 3 artiklan 5 kohdan viimeisen luetelmakohdan mukaisesti, koska siitä, että virheellinen

tavara voidaan saattaa sopimuksen mukaiseksi ainoastaan siten, että kuluttaja maksaa osan näistä kustannuksista, aiheutuu kuluttajalle huomattavaa haittaa.

78 Kaiken edellä esitetyn perusteella direktiivin 3 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että sen vastaisena on pidettävä sitä, että kansallisessa lainsäädännössä annetaan myyjälle oikeus kieltäytyä vaihtamasta sopimuksen vastaista tavaraa, mikä on ainoa mahdollinen oikaisutapa, sillä perusteella, että kyseisestä vaihtamisesta aiheutuu sille sen velvollisuuden vuoksi, jonka mukaan kyseinen tavara on irrotettava siitä tavarasta, johon se on asennettu, ja korvaava tavara on asennettava siihen tavaraan, kohtuuttomia kustannuksia verrattuna sopimuksen mukaisen tavaran arvoon ja sopimuksenvastaisuuden merkitykseen. Sitä, että kuluttajan oikeus saada virheellisen tavaran irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta aiheutuneet kustannukset korvatuiksi rajoitetaan tällaisessa tilanteessa koskemaan sitä, että myyjä vastaa kohtuullisesta määrästä, ei ole kuitenkaan pidettävä kyseisen säännöksen vastaisena.

Oikeudenkäyntikulut

79 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisissa tuomioistuimissa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisten tuomioistuinten asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) Kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tietyistä seikoista 25.5.1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY 3 artiklan 2 ja 3 kohtaa on tulkittava siten, että silloin, kun kulutustavara, joka ei ole sopimuksen mukainen ja jonka kuluttaja on ennen virheen ilmenemistä asentanut vilpittömässä mielessä sen luonteen ja käyttötarkoituksen mukaisesti, saatetaan sopimuksen mukaiseksi vaihtamalla se, myyjä on velvollinen joko itse irrottamaan kyseisen tavaran siitä tavarasta, johon se on asennettu, ja asentamaan korvaavan tavaran siihen tavaraan tai vastaamaan tästä irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta aiheutuvista välttämättömistä kustannuksista. Myyjällä on tämä velvollisuus siitä riippumatta, oliko myyjä sitoutunut kauppasopimuksessa asentamaan alun perin ostetun kulutustavaran.

2) Direktiivin 1999/44 3 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että sen vastaisena on pidettävä sitä, että kansallisessa lainsäädännössä annetaan myyjälle oikeus kieltäytyä vaihtamasta sopimuksen vastaista tavaraa, mikä on ainoa mahdollinen oikaisutapa, sillä perusteella, että kyseisestä vaihtamisesta aiheutuu sille sen velvollisuuden vuoksi, jonka mukaan kyseinen tavara on irrotettava siitä tavarasta, johon se on asennettu, ja korvaava tavara on asennettava siihen tavaraan, kohtuuttomia kustannuksia verrattuna sopimuksen mukaisen tavaran arvoon ja sopimuksenvastaisuuden merkitykseen. Sitä, että kuluttajan oikeus saada virheellisen tavaran irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta aiheutuneet kustannukset korvatuiksi rajoitetaan tällaisessa tilanteessa koskemaan sitä, että myyjä vastaa kohtuullisesta määrästä, ei ole kuitenkaan pidettävä kyseisen säännöksen vastaisena.

Allekirjoitukset